

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Széchenyi utca 10.

a hvá minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési felvételek:

Egész évre házhoz küldve . . .	8 ft.
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

A házassági javaslat sorsa.

A képviselőház elnöke, Péchy Tamás, a megszokott szólásmóddal hirdette ki, hogy a méltóságos főrendi ház üzenete ki fog nyomtatni, a képviselők közt kiosztatni és napirendre tüzetni. Nagyon természetes, a képviselőház elnöke nem jövendölgethet és nem sejtethet semmit az ő enunziációiban. A lapok azonban egyhangulag hozták az értesítést, hogy a miniszterelnök a szabadelvű és az ellenzéki pártok vezérférfiaival hosszasan értekezett, hogy egyöntetű eljárás követtessék a főrendiház viselkedése ellen.

Ez a híres házassági javaslat történetében a legutolsó fázis, mely azt igazolja, hogy az illetékes körök komolyan foglalkoznak a javaslat jövő sorsával.

Mi történjék tehát vele? Meggyőződésünk az, hogy a leghelyesebb eljárás lesz a javaslatnak egyszerű elejtése.

A nagyméltóságú főrendiházban a javaslatot nem a kath. főpapok buktatták meg, hanem azok a méltóságos főurak, kik minden politikán, az egész törvényhozáson kívül eső incidens miatt boszút akartak állni Tisza Kálmánon, kik azután ebből a hajszából a lóversenyterre illő tréfát csináltak. Ez bebizonyított dolog. De épen ez a körülmény az, mely hivatva van a javaslat jövő sorsának eldöntésénél irányt adni. Ezeket a méltóságos urakat, mikor ők a fejükbe veszik a sportüzést, semmi komoly dologról meggyőzni nem lehet, azoknak a meggyőződésük a pillanatnyi mulatság után való hajszából áll, és ha Tisza Kálmán arra száná el magát, hogy a főrendiháznak ez elemeit komoly figyelemre méltatná, kettős bajt okozna.

Először a magyar kormány és az ő saját presztige-én ejtene csorbát, ha komolyan foglalkoznék ez elemek legyőzésével. Sokkal komolyabb ügyek veszik igénybe idejét, erélyét és akaratát, mintsem jót okozhatna azzal, ha ez urakat érdemükön felül méltatná.

Másodszor a komoly figyelembe vétel által a méltóságos főrendiházi turbulensek csak bátorítást nyernének arra, hogy sportszerű ellenzékieskedésüket folytassák más téren is, ahol komolyabb természetű, a nemzet életérdekeibe vágó liberális reformokról és liberális működés eredményéről lesz szó, és mig most az ő turbulens föllépésök bajt nem okoz, nem okozhatott, más téren fölidézhetnék a komolyabb veszélyt.

A házassági javaslatot megkivánta az idők szelleme, a szabadelvűség. De azért annak elejtése sokkal kevesebb bajjal fog járni, mint annak erőszakolása. Sőt, ha a felsőházi elvi ellenzék álláspontjából vizsgáljuk a javaslatot, egyelőre kívánatos is ennek elejtése. A javaslat, mely eleinte arra lett volna hivatva, hogy az ország békéjét folyton háborítással fenyegető anti-

szemitizmus ellen védelmet nyújtson, most ellenkezőleg új osztályt teremtené, mely a mobnak, a nép meggon- dolással nem bíró részének és az izgatóknak igen há- lás tárgyat nyújtana az antiszemita mozgalom éleszté- sére, növelésére.

A magyar zsidóság megtette kötelességét. Még a legorthodoxabb része sem foglalt állást a törvényjavas- lát ellen, sőt rabbi Lipschitz, a konzervatív zsidó- ság egyik legkiválóbb lelkésze, határozottan kifejté az orthodoxia álláspontját a házassági törvényjavaslattal szemben. Ha a konzervatív zsidó papságot ép olyan szempontok vezérelték volna, mint a nem zsidó ortho- doxokat: a kath. klerust, akkor szintén akciózt kellett volna kifejteniök a javaslat ellen, de ők ezt nem tet- ték és ezzel csak áldozatot hoztak a szabadelvűségnek, engedékenyek voltak honfitársaik iránt, nem voltak olyan merevek, mint a kath. főpapság és így a leg- fényesebben igazolták hazafiságukat. A hazafiság, a szabadelvűség voltak az indító okok, a melyek a zsi- dóságnak a javaslattal szemben elfoglalandó álláspont- ját meghatározták, a hazafiság és szabadelvűség kész- tette őket arra, hogy a javaslatot pártolják. A katho- likus főpapok a lelkiismereten, a valláson elkövetendő erőszaknak jelezték ezt a törvényjavaslatot; a vallásos érzületnek és a vallás hatalmának megtámadását látták a szabadelvűség követelményében és küzdöttek ellene. A zsidóság, az a zsidóság, a melynek bűnül szeretik felelni, hogy vallásához ragaszkodik, azt szereti és ápolja, ez a zsidóság ezt nem tette, hanem hallgatva a kor szellemének követelményére, belátva a liberaliz- mus szükségét és érezve a hazafiság, a hazaszeretet magasztos örök hevé, fontosabbnak tekinté a haza és polgárai javát, mintsem követte volna a szűkkeblű konzervativizmus taktikáját.

Ha azonban a javaslat mégis elesett, ha az ön- érdek emberei többen voltak egyszer a főrendiházban, mint a szabadelvűség hívei, most már még sem sza- bad erőltetni az ezek utáni következhető veszélyekkel szemben a harcot. A legcélszerűbb eljárás most már a javaslat ideiglenes elejtése. A kormány beigazolta, hogy van érzéke a korszellem igényei iránt. Ne fe- csérelje jobb ügyhöz méltó buzgalmát. Ne gyöngítse erejét, mert még elég alkalma lesz mérközni a fekete sereg vitézeivel. H.

A konzervatívek akciója.

A magyar zsidóság konzervatív részének egyik kiváló tagjától, aki az e körökben uralkodó hangulatot találóan szokta tolmácsolni, vettük a következő sorokat:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

A konzervatív zsidók vezérférfiai (tizenheten) a lefolyt napokban a fővárosban a fölött tanácskoztak, mitevők legye-

nek a vádakkal szemben, mikkel a központi iroda a Trefort miniszternek átnyújtott emlékiratában az orthodox községeket elhalmozza, mitevők legyenek, az emlékiratban a községek unifikáltatására vonatkozó indítvánnyal szemben, mely a valláshű zsidókra nézve a legteljesebb lelkiismereti erőszakot involválja? A tanácskozásban végre elhatározták, hogy az emlékirattal szemben határozottan állást foglalandnak, hogy legközelebb nagy értekezletet hívnak össze a fővárosba, mely a megteendő lépések iránt határozzon.

Ime kész a vizály a zsidó-felekezet belsejében, melyről tapasztaltuk, hogy fájdalom, sok bajt, de semmi jót nem hozhat.

Mi szükség volt e vizályt újból feléleszteni? mi szükség, kérdezzük, üszköt dobni a pártok közé épen akkor, midőn künn vadul üvölt a fergeteg és könnyen lángba borulhat a zsidóság egész épülete? És kit terhel a kihívás, kit a béke megzavarása? A központi irodát. Azt az irodát, mely önkényesen járt el, mikor a magyar zsidóság nevében minden törvényes vagy tényleges mandátum nélkül emlékiratozik és szidja a magyar zsidóság azon részét, a melynek egyedüli hibája, hogy valási dolgokban konzervatív. Avagy derogált a központi irodának a konzervatív zsidóság vezérférfiai nézeteit is meghallgatni? A helyett, hogy jogaink biztosítása céljából a magyar zsidóság összegét egyesíteni iparkodott volna, az iroda jónak látta az orthodoxokkal való egyetértést perhorreszkálni. És sajátságos, hogy saját hitrokonait épen az az iroda brüszkírozza, mely más irányban a szolgálalkúság legundokabb farkcsóválásaival hajlong, és amely minden nem zsidó poflesre azt feleli, hogy: kisz d'hand. Amit eddig tett, abban nem volt köszönet, mert minden, amit cselekszik magán hordja a gyávaság bélyegét. Vagy tett-e valamit az iroda, az antiszemitizmus örült hajszája ellen? Nem, nem tett semmit. De még meg sem kísérelte utját állani, terjeszkedését

ellensúlyozni. Hitrokonaiakkal pedig az iroda szentül elhiteti, hogy ő valami roppant tevékenységet fejtett ki az antiszemitizmus ellen; mert hisz benne van a — Függetlenségben. E hivatkozás engemet mindannyiszor Boszorkány Katára, községünk legházsártosabb asszonyára emlékeztet. Órákig szidta, piszkolta gyámoltalan férjét; ha ez aztán történetesen valahogy megemberelte magát és néhány szót mert szólni, az asszonyból mint tűzethányó vulkánból tört ki a szidalmak lávája a boldogtalan fejére. Ordított, lármázott, hogy férje folyton verekszik vele, míg a szerencsétlen maga is elhitte, hogy ő a veszekedő. Az antiszemitizmus kohója tele pofákkal fujja a zsidó hatalomról, a titkos működésről való hazugságokat és az iroda és vele a zsidóság félrevezetett része csakugyan elhiszik, hogy ők valami bámulatos dolgokat vittek véghez.

Ez nem tréfa! Egy antiszemita zúglap — a vidéken ezek a szennylapok úgy burjánzanak, akár a dudva — mult nyáron azzal tette lóvá híveit, hogy az Alexandriát ostromló angol csapatokat a zsidók bérelték fel, hogy a tiszta-eszlári esetről eltereljék a közfigyelmet; midőn ezt egy hitsorsos hallotta, szörnyü arcot csinált és homlokát redőbe vonva azt a megjegyzést tevő: ez az irodának roppant pénzébe kerülhet. Pedig ha tudná a szegény, hogy az a titokzatos iroda semmit, de semmit sem tett az antiszemitizmus ellensúlyozására, talán ép úgy bámulna, mint az antiszemita hazugságán, hogy krözusi kincseket költött. De hát aztán miért olyan titokzatos, ha nincs mit titkolnia? kérdék az antiszemita. Hát épen azért, mert létjoga nincsen, nem akarja nyílt akcióval a közfigyelmet magára vonni.

Ez egyszer próbáltak valamit, ami hasonlít a nyílt tethöz, de ez is csak vizályt, haragot és boszuságot akar kelteni épen most, midőn minden gondolkodó zsidónak, ki felekezetével érez és érdekében cselekedni kész, kötelességévé válik

TÁRCSA.

Zsidó képzőművészeink.

— Az Egyenlőség eredeti tárczája. —

Lapunk egyik barátjától, kinek tollával az Egyenlőség olvasói különösen a tárcza rovatában sokszor találkozhattak, a következő sorokat vettük:

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Dr. Prém József urnak „Zsidó képzőművészeink“ című s becses lapja utolsó számának tárczája gyanánt megjelent cikke már csak azért is érdekes és örvendetes, mert tudtommal ez az első eset, hogy keresztény oldalról közelebből foglalkoztak zsidó-magyar képzőművészeink tehetségeivel és bokros érdemeivel. Kár, hogy a cikk szerzője ifju képzőművészetünk történetének ezen minden magyarra nézve egyaránt érdekes oldalát már akkor nem világította meg, még pedig nem zsidófelekezeti lapban, hanem valamely nagy magyar napilapban, mikor az Egyenlőség létezését még bizonyos oly áramlatok nem tették kívánatossá, sőt szükségessé, mely áramlat irigys hazug szóvivői egyebek közt szeretnék elhitetni a világgal, vagy legalább a nemzettel, hogy a „zsidók, mint csupán üzlettel s kereskedéssel foglalkozó faj, a képzőművészetekhez egyáltalán nem értenek se téren jellemző meddőséget tüntetnek föl“ stb. stb. Azonban mi ismerjük e nevetséges frázisokat, melyeknek légből kapott voltát mindenki, a ki csak némileg foglalkozik az összes művelt nemzetek képzőművészetének újabb fejlődésével, szánakozó mosolylyal szokta kísérni. Az a zsidó faj, mely Antokolski Márkban, ez orthodox wilnai zsidóban, az oroszok legnagyobb élő szobrászával, mely Ezechiel-ben és Keyser Ephraim-ban a mindinkább izmosodó amerikai szobrászat

legjelesebb képviselőivel, mely Sussmann-Hellborn tanárban s ez idő szerint a híres berlini királyi porcellángyár igazgatójában a német szobrászok egyik legelőkelőbbjével ajándékozta meg a világot; az a zsidó faj, mely a rézmetszők leghiresebbjei közül oly aránytalanul sokat adott századunknak, (emlitsük e a zseniális olasz Samuele Jesi-t, a vlám Wiener testvéreket, a francia Lévy-eket, a dán Ballin-t, a svéd Ruben-t, a német Jacoby Louis-t stb.); az a zsidó faj, mely, hogy a festészetet ki ne hagyjam, épen a képzőművészet ez egyik legfontosabb ágában mondhatni számarányát messze felülmuló világhírű tehetségekkel lepte meg a jelenkort, kik közül az elhaltakról nem is szólva, csak Israels-t és Jacobs-t, Alma Tadéma után talán a most élő legnagyobb németalföldi festőket, Lévy Emil-t és Worms-ot, e francia festő korifeusokat, Bendemann-t a német művészet egyik főbűszkeségét s jelenleg a düsseldorfi műakadémia igazgatóját Massarani-t, az olasz festő szenátort, a világhírű dán Bloch Henriket, Hart Salamont, e század egyik legjelesebb angol festőjét stb. stb. kellene emlitenem, mondom: az a faj szemébe nevet az ilyen, legfőlebb csak az irigységgel kombinált tudatlanságból folyó bányuságoknak. Nem is azért irtam e rövidke kis elmefuttatást, hanem hogy rámutassak amaz igen lényeges hézagokra, melyek Prém József ur idézett cikkéből azonnal felötlöttek előttem, habár az igazsághoz hiven el kell ismernünk, hogy maga a cikk írója is készen kimondta, hogy felsorolásai korántsem igénylik a teljesség címét. És ezt nagyon is szükséges volt hangoztatni, mert különben valóban feltűnőnek kellene találnom, hogy épen néhány leghiresebb s ép úgy nemzetünknek, mint fajunknak legfőbb ékességére vált zsidó művész celebritást hagyott ki névsorából, kétségtelenül csak sietség folytán. Így, a magyar-zsidó szobrászokról szólva, nem szól arról, ki most oly városban, mint Berlin, a szobrászat egyik kitünőségének van elismerve, kit a porosz kormány mégtisztelő megbízásokkal szinte elhalmoz (itthon éhen hal-

egész befolyásával, összes tehetségével oda hatni, hogy a vizsály ki ne törjön a zsidóság kebelében. Én részemről azt a tanácsot adnám, hogy a konzervatív zsidók valamely uton módon ismertessék meg hitrokonaikkal azon elveket, melyek elhatározásaikban vezérlik. Hátha lehet ily uton közeledni a két pártnak. Az iroda magatartása esetleg egészen figyelmen kívül hagyandó, mert végre nincsen is joga szólani a zsidóság nevében, melyet nem képvisel, s melynek tulnyomó többsége határozottan kárhóztatja eljárását. Az iroda iroda, ép úgy, mint a vachparádé vachparádé. A miniszter urnak ezt tudnia kell és ha tudja, majd megfelel annak, amit a valódi kormányeszély egy parlamentáris minisztertől követel. A 430 orthodox és 160 statusquo hitközség soha sem bizta meg az irodát azzal, hogy a miniszter előtt képviselje őket. Hát kinek megbízásából járt el, midőn még a neolog hitközségeket sem képviselheti törvényesen?

Ilyen körülmények közt a miniszter legjobban cselekszik, ha a magyar zsidóságot hallgatja meg, nem pedig az irodákat, melyek csak négy üres falat képviselnek, melyeknek hatalmi jelvénye nem a felekezet bizalma, hanem egy silány pecsétnyomó. A magyar zsidóság összeségének van joga követelni, de nincs joga egy lejárt fogalom síri maradványainak a zsidó magyarok nevében szólani akkor, mikor e felekezet legvitálisabb jogairól van szó. Én a magyar zsidóság összeségének érdekeit kívánom előmozdítani, nem pedig az irodákét, és azért czélszerűnek tartanám a zsidóságnak összműködését, nem pedig ketté osztását.

Makabeus.

*

A konzervatív zsidók küldöttsége pénteken délelőtt nyujtá át Trefort Ágoston miniszter urnak az emlékiratot, me-

hatna) Klein Miksáról, a szegény gönczi zsidó tanító fiáról, ki a berlini „Ruhmeshalle“ számára csak most készíté el a császári kormány rendeletére az ott felállítatni szándékolt márványszobrok két elsejét: Werder és Manteuffel tábornokok szobrait, melyekről a német műkritika mint „remek“ művekről szól. A festészet terén szinte megmagyarázhatatlan módon elmaradt a cikkből egy hazánkfia, ki ugyszólván egy csapásra, egy festményvel oly világhirre tett szert, melyért régi s érdekes művészek szinte megirigyelhetik a fiatal művészt. Értem a pápai születésű Spitzer Dánielt, kinek kolosszális föltűnést okozott mesterműve az „Avisirter Bahnunfall“ számtalan reprodukcióban dicsőségesen bejárta az egész világot. Kár volt továbbá egy sort nem szentelni oly nagy tehetségnek, mint minő a debreczeni Hirschl Miksa, ki „A barbárok bevonulása Rómába“ című, nálunk is kiállított és méltán megcsodált művével a bécsi akadémia 6000 forintos első római díját nyerte ki annyi, minden nemzetből való konkurrens között. Sajátságosnak találtam azt is, hogy a magyar rézmetszőkről és fametszőkről Pr. J. ur nem is szólt, holott kiemelhetne volna, hogy a képzőművészet ezen ága, mely — sajátságos véletlen talán — ugyszólván minden művelt nemzet zsidóságánál aránytalanul sok elsőrendű művész által van képviselve — a magyar nemzetnél is épen a zsidóság kebléből látta a legjelesebb tehetségeket létrejönni. Ott vannak a szerencsétlen, fiatal véget ért Dombi, vagy a magyar humoros fametszők par excellence: Rusz és Pollák, kik nélkül pl. a „Borszem Jankó“ világszerte híres, jóízű s kitűnő művészettel alkotott ismeretes alakjai lehetetlenek volnának ugyszólván. Folytathatnám e sort, ha kisebb hirű, de azért szintén a magyar művészetben számoztató zsidó-magyar művészeket is akarnék megemlíteni; ott vannak például még a bajai Déri Kálmán (előbb Deutsch), ki zsidó létére katolikus egyházi festményre díjt is nyert már, a temesvári Berger (jeles genre-festő), ott van a szolnoki Feledi (előbb Flesch), ki, ha

lyet a fentebbi sorokban emlitenek. Trefort ez alkalommal így szólott a küldöttséghez:

A jogokkal viszonyban állanak mindig köteleességek. Nekik főleg következő köteleességeiket kell teljesíteniök:

1. Rendesen kell vezetni matrikuláikat; tarthatatlan a mostani állapot, a mely mellett megtörténik, hogy 150 lelkű községben júniusban még egyetlenegy eset sincs bevezetve az anyakönyvekbe.

2. A hol nincs rendes iskolájuk, a közös iskolába kell gyermekeiket küldeniök.

3. Rabbijaiknak kvalifikált embereknek kell lenni, nem elég, hogy jártasak legyenek a héber dolgokban, hanem mint minden felekezet papjainak, iskolázott, művelt embereknek kell lenniök. A Talmud-Thora iskolákat úgy kell rendezni, hogy oda ne vétessenek be kis gyermekek, akik aztán azon ürügy alatt, hogy a Talmud-Thorába járnak, elvonatnak minden iskolázástól.

Egyébiránt miként a kongresszus-pártiaknak mondotta, nekik is ismétli, hogy mielőtt egyes rendszabályokat, különösen a talmud-iskolákra nézve kibocsátana, közülök egy néhányat magához fog hivni és velük fogja a dolgot megbeszélni.

Hogy megszűnjék az ellenséges szellem a zsidóság ellen, ennek egyik biztos eszköze az is lesz, ha a zsidóság közeledik a keresztény népességhez, a társadalom minden foglalatosságaiában. Azt a jó tanácsot adja tehát nekik, neveljék gyermekeiket mesterségekre, földművelésre is.

A magyar állam minden bizonynyal meg fogja őket védeni személyökben és vagyonukban; de ha ők képződnek és fejlődnek, mint a hogy ő előadta, akkor az előítéletek is meg fognak szűnni, s nem lesz szükségük specziális védelemre.

A küldöttség tagjai megköszönték a szives fogadtatást, s a miniszter éltetésével távoztak.

*

Nekünk mindezekre egyelőre csak az a megjegyzésünk, hogy a zsidóság szivesen közeledne minden tekintetben, de épen e közeledést veszik rossz néven úgy, hogy a magyar zsidó valóban már nem tudja, mit csináljon: ha

jól tudom, csak neje miatt vált hűtlenné ősei hitéhez (nagy hazánkfia, Zichy Mihály leányával lépett ugyanis frigyre), ott továbbá az új szegedi színház szép tehetségű fresko-festője Mannheim Ignác stb. stb., de bezárom már is hosszúra nyult s tán már kis „képzőművészeti tárczá“-vá is kitágult e rektifikációmat az által, hogy mindössze is örömmel adok kifejezést, hogy végre ama másik táborból is találkozott szép-művészeti író, ki előtt magyar hitsorsosaink élénk részvétele a képzőművészetekben annyira feltűnt, hogy indittatva érezte magát, e megfigyelésének külön egy kis cikket szentelni.

Budapest, 1884. január 15-én.

P—y L—t.

*

Tisztelt szerkesztő úr!

Becses lapja legutóbbi számának jeles tárczájában szó van Klein Ármín fiatal szobrászról. A tárczairó ur igen meleg hangon emlékezik meg róla, ha nem is sorolja el minden érdemét.

Ez nekem — ki képzőművészeti dolgokkal nem foglalkozom — sem lehet czélom, és pusztán csak annak szomorú konstatalására szoritkozom, hogy a nevezett fiatal szobrász mult év augusztus havában meghalt. — Azt hiszem, hogy Uraságod ezen körülménynek becses lapjában való felemlítését szintén jónak látandja annál is inkább, mert a nevezett cikkben a szegény megboldogult élőknek van feltüntetve. — Még tán azt is megjegyezhetem, hogy Klein (Kelen) Ármín a pécsi székesegyház restaurációjánál is igen sikeresen működött, hogy Józséf főherceg pécsi látogatása alkalmával műveit különös figyelemre méltatta, hogy egy a képzőművészeti társulati kiállításon benyujtott remek szoborcsoportozatát olyan helyre dugta a rendezőség, hogy azt keresve is alig lehetett megtalálni és hogy meghalt szegényen, özvegyétől és kis árvájától siratva a nélkül, hogy a lapok egy szóval is megemlítették volna halálát, s innen van, hogy még szakkörökben is azt hiszik, hogy Klein az élők közt van.

Lázony, január 15.

Csanádi Sámuel,
joghailgató.

közeledik, akkor tolakodónak mondják, ha visszavonul, akkor meg azt állítják, hogy elszigeteli magát. Hát mit tegyen? Nézetünk szerint a zsidókat ép oly kevéssé van joga valakinek meginteni, hogy ezt, vagy amaszt tegyék, mint akármelyik más felekezetet, vagy osztályt. Ez intelem, bár jóakarathból ered is, mindig tápot nyújt az antiszemitizmusnak, mely csak akkor fog megszűnni, ha államférfiaink zsidó és nem zsidó közt különbséget többé nem tesznek.

Ismerjük-e önmagunkat?

A zsidók történetében állandóan visszatérő és határt-jelző mozzanatok képeznek a mostanihoz hasonló, de még sokkal nagyobb viharok, melyek a zsidóság existenciája ellen irányulnak.

És súlyos szenvedéseinek nyomában mindig ott találjuk kísértő szellemkép a „reform — szükségének“ hangoztatását — a zsidóság ellenségei részéről. Az ellenséges indulat egész skálája a legkülönbözőbb fokozatokkal és modulációkkal variálja a zsidóknak szánt „reform“ szót. S tagadhatatlan, hogy azok, akikhez e jelszó intézve van, nem is süketek és némák irányában.

A zsidóság, mely el nem zárkozó, szabadelvű s fejlődésre képes, hallja környezetének kivánságát, látja mind e jelenségeket: de elég bölcsen megőrzi passzivitását az ezen időben s ezen részről jövő óhajokkal szemben. Tudatában van ugyanis annak, hogy multját tagadja meg, midőn minden ellenséges áramlattal paktálva, intézményeinek avagy épen hitelveinek átalakítására, „reformálására“ vállalkozik; s a zsidóság hosszas szenvedéstörténetének legfényesebb szakaszai épen azok, melyekben az ősök mártir halála van ecsetelve, a melyet azok zsoltár-énekekkel ajkaikon örömet szenvedtek el csak is azért, hogy a konkrét viszonyokali kompromisszum kerülése által az eszme emeltessék diadalra.

A kívülről jövő reformtörekvések tehát közvetlen hatást soha sem idézhetnek elő a zsidóságnál, mert a gyűlölet diktálja azokat. De ha nem is voltak közvetlen hatásuk, közvetett befolyásuk elől még sem zárkózott el a zsidóság, mennyiben a súlyos időket követő kedvezőbb viszonyok közepette mintegy számot vetett magával, s ezen önvizsgálódásának keretébe belevonta a reform eszméjének latolgatását is, elég okos lévén ugyanis mindig szem előtt tartani azon mélyértelmű közmondást: „Lehrt mich der Freund, was ich kann, lehrt mich der Feind, was ich soll.“ Hogy e tekintetben csak egy eléggé ismeretes példára hivatkozzunk, fölemlítjük Mendelssohn és barátainak működését, a mely ugyancsak a legáldásosabb eredményeket tudta felmutatni. Persze, hogy Mendelssohn és kortársai nagy reformmunkájukat nem is úgy fogták fel, hogy vallásunknak azon tanait, melyek az ellenségnek nem tetszenek, csakis ezen okból kiküszöböljék a vallásból, mert épen nem volt okuk azok miatt pirulni. A művelődés általánosítása volt az ő reformuknak eszköze és végcélja: ez legyen lényege a mi reformunknak is. Oly reform ez, amelyet bátran fogadhat be úgy a legorthodoxabb, mint a legkönyösebb zsidó.

Korántsem vagyunk oly szerénytelenek, hogy a zsidó vallás reformját, ha egyáltalában szükség volna rá, a mi feladatunknak tekintsük: a nagy, theologice nem kevésbé, mint korszerűen képzett rabbik és hittudósok dolga ez, a kik minden időben mintaképei voltak a felvilágosodottságnak és szabadelvűségnek. A Löw Lipótok, átértvén a zsidóságot, annak szent irodalmát és történetét, meg tudták különböztetni a vallás lényegét, azon elemeitől, a melyek csak az idők és viszonyok változásának emlékekép ragadtak hozzá. Tudvalevő dolog e mellett, hogy a zsidó vallás nem önmagában befejezett, fejlődésre képtelen, merev, dogmatikus vallás, a melyhez nem férhetne a változó idők idomító — szoros értelmében véve e szót — keze; a zsidó szent irodalom és a zsidók

története tárházát képezik az észszerű és jogosult reformoknak.

Mindezzel csak azt akartuk bizonyítani, hogy a zsidó vallás nem mumia, nem egy darab ókor a haladó világban, stb. stb. S most térjünk át a mi reformunkra.

E sorokban csak szerény nézetet akarunk nyilvánítani, egy ártatlan eszmét, amelynek messzeható reformszerű következményei lehetnének.

Minden helyes reform előfeltétele, hogy ismerjük azt, amit reformálni akarunk; a zsidóság reformra kész eleme pedig nem ismeri azt, amit reformálni akar. A zsidó vallás ismeretének terjesztése tehát az első lépés ez irányban. Ezt azonban könnyebb kimondani, mint tényleg eszközölni is. De nem is a hitoktatással kell e reformot megkezdeni: a vallásuk iránt közönyös zsidókat ez nem vonzaná. Kell tehát egy olyan eszkozről gondoskodni, a mely a legnagyobb mérvű vallási indifferentizmus mellett is vonzerővel bír s ez a zsidók története.

Gondoskodni kell tehát, hogy a zsidók története úgy az iskolában, mint azon túl a tudományos kutatás terén minél szélesebb körű méltánylást találjon. Az a zsidó, aki vallását eddig csak ellenségei cizátumaiból (!) ismeri, megtanulná itt a zsidók történetének igazán lélekemelő részleteit; megtudná, hogy az a vallás, a melyért ő édes-keveset tud buzdulni, milyen fényes multtal bír: kutatná önkénytelenül vallása e varázsának okát és — reájönne önmagától azokra az örökbecsű kútfőkre, a melyek nemcsak a zsidóság, de az egész világ erkölestánának kiapadhatatlan, kristálytisza forrásai.

A mi reformunk ártatlan voltáról, reméljük, meggyőztük hitsorsosainkat: ismerjük meg történetünket, hogy megbecsülni tanuljuk magunkban a zsidót!

Amitai.

Már alkudoznak.

Mult héten egy hirt közöltek a lapok, melyre mi csak azért nem reflektáltunk, mert habár a rendesen jól értesült N. F. Presse szerkesztőségéből került, mégis le nem küzdhető kételyek támadtak bennünk annak valószínűsége iránt. Utána járván a dolognak, azt az információt nyertük, hogy az a hihetetlennek látszó hír csakugyan nem egészen légből kapott. Ideiktatjuk, hadd gyönyörködjenek olvasóink is benne. A N. F. P. jelentése a következő:

„Trefort miniszter és Conrad osztrák vallásügyi miniszter közt már két év óta levélváltás foly a zsidó hitközségeknek a monarchia mindkét felében egyöntetű rendezése tárgyában. Az eszmét 1882-ben Conrad miniszter penditette meg, mire Trefort miniszter tájékozás végett rendelkezésére bocsátotta a neolog és orthodox szervezési szabályzatot. 1883-ban Trefort miniszter tett kérdést Conrad miniszternél a rabbik képesítése tárgyában Ausztriában érvényes határozatok és intézkedések iránt, miután szándéka a zsidó anyakönyvvezetést reorganizálni s az anyakönyvvezetők képességi minősítvényét megállapítani. Báró Conrad azonnal válaszolt s ennek eredménye lett a magyar miniszter rendelete, melyben kimondta, hogy ezentul anyakönyvvezetők csak azok lehetnek, akik legalább is algimnáziumot végeztek. Válaszában Conrad egyuttal visszatér azon előbbi kérdéséhez, vajjon Trefort hajlandó-e vele a hitközségek rendezésénél egyöntetűen eljárni. A mult év október havában az osztrák miniszter ismételte e kérdést s ezalatt a vezetése alatt álló miniszteriumban el is készült egy erre vonatkozó szabályzat. A magyar miniszterium elkérte e szabályzatot s most a kérdés rendezése, tekintettel a memorandumban foglaltakra, legközelebb várható.“

Azon kordialis viszonynál fogva, mely — miként a fentebb közlöttekben látszik — a két miniszter közt fennáll, Trefort ur még azt a kérdést is koczkáz-

tathatta volna osztrák kollégájánál, hogy hát Bécsben szintén szokásos-e zsidó pályázóknak azt mondani: Kár, hogy zsidó; ha ez a hibája nem volna, elnyerhetné a tanári állomást stb? No de iszen most tulajdonképpen másról van itt szó, arról t. i. hogy elfogadja-e a magyar kultuszminiszter osztrák kollégájának a zsidó hitközségek rendezéséről szóló mintázatát? Mi valószínűnek tartjuk, hogy igenis elfogadja, mert ez a legkönnyebb, nem kell hozzá sok fejtörés. Egészen más kérdés azonban, vajjon rá akarja-e Trefort miniszter ur a zsidókra oktroálni az osztrák minisztertől kölcsönzött bölcseséget? A közlemény e tekintetben nagyon homályos; és végpasszusai rosszat sejtetnek velünk. Az egyedüli vigaszunk ez ügyben, hogy a parlament is hozzá szólhat egy kicsit. Hogy a magyar zsidóságnak is van néminemű joga hitközségeinek rendezését önállólag, minden kormányi nyomás vagy befolyás vagy diktatura nélkül megállapítani, az itt csak ugy mellékesen legyen megjegyezve, mert erre a jogra ugy sem hederit a miniszter ur.

Sincerus.

Arról a bizonyos emlékiratról.

S. A. Ujhely, január 16.

Tekintetes Szerkesztőség!

Az az eszme, mely jelszóképen pendített meg újból, minden gondolkodó zsidó-magyarban a hatvanas évek reminiscenciáit ébreszti fel s ezek buzdítanak engem is, ki abban az időben nem csekély mérvben vettem részt a zsidó mozgalmakban, hogy az akkori eseményekre visszapillantva, szerény nézetemnek adjak kifejezést és óvatosságra intsem barátaimat, nehogy a régi bűnbe visszaessünk.

Hogy az 1868-diki zsidó-kongresszus, mely ugyancsak ezen eszmét tüzte céljául, olyan siralmas eredményt hozott létre, mindnyájunknak hibája volt, ezt be kell ismernünk, és ha valamelyikünk ebben kételkedik, csak arról tanuskodik, hogy nem tud feledni s nem bír tanulni. Elvitázhatlan tény az, miszerint mindkét kongresszusi párt, ugy a haladó vagy neolog, mint a maradó vagy orthodox (mint akkor elég helytelenül elnevezték) a felszabadulás mámoros érzetével léptek be a tanácskozás termébe, a viszály magvát keblökben hordozva. Egyik a másik felett győzedelmeskedni akart, a békés egyetértésre még gondolni sem akartak. Ez a hangulat meg is termé gyümölcsét: az orthodox, neolog, statusquo és statusquo ante és isten tudja milyen más zsidóságot. Ha már most megint csak azt fogjuk kapni, amit 1868-ban elrontottunk, akkor ismét ott leszünk, a hol eddig voltunk, mert a mi községi bajainkat csak az 1868-iki alkotás gyökeres megváltoztatásával lehet orvosolni.

Korai volna még részletekbe bocsátkozni, de általánosan véve, mindenekelőtt sohasem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a zsidó vallás nem hagyja magát a templom falai közé szorítani, hanem leginkább a családi és házi életre terjeszkedik, minél fogva a közös vallási intézményeket minden hitközségben akképen kell berendezni, hogy a vallástörvényéhez híven ragaszkodó községi tagot tökéletesen kielégítse, de másrészt gondoskodni kell, hogy a hazafias és kulturális szellem követelményeivel is lépést tartsunk.

Ha e két főmozzanatot, mely nem csak hogy egymást ki nem zárja, ellenkezőleg épen vallási szempontból egymással karöltve jár, magunkévá tesszük, akkor neki mehetünk a kimondott eszme megvalósításának, lehetünk egyek a felekezeti képviselőben, lehetünk egyek a haza és a kultura iránti teendőinkben. Egységes zsidóság nélkül ellenben csak új viszály és új zavarok keletkeznek.

Friedliebér.

Pár szó a millenniumról.

A magyar nemzet állami fennállásának ezredik évi fordulóját méltó ünneppel készül megülni.

Ha csak azt a bizonyos röpke pillanatot vetjük is a ma-

gyar nép ezer éves történetére: az első tekintet felismerteti velünk, hogy e nagy idő az alapvetés munkájáé volt. Minél inkább közeledünk annak folytán napjainkhoz, annál inkább tisztul a khaotikus vegyülék, mely a forró üstben féktelenkedik, s az oda nem tartozók kiváltával kezdődik a jegecedés proceszusa, a bázis megszilárdulása.

Logikailag is azt kell következtetnünk, hogy az emelkedés, a felvirágzás ideje egy késő jövőbe nyulik, hogy tehát „Magyarország nem volt, de lesz.”

Itt tehát hatalmas mű készül. Mű, a melynek talapzatához ezer év munkája fűződik.

Érdekes a jövőre nézve, vitális fontosságú azon tényezők ismerete, a melyek lehetőségessé tették e bázis elkészülését, a melyen a modern Magyarország felépüljön. Kutatnunk kell természetüket: vajjon a kezdeten túl is fognak-e segíteni bennünket? stb. stb.

Szent István belátta, hogy a nagy képességekkel megáldott magyar faj csak a nyugat eszmekörébe vonva teljesíthet hivatást. Törekvése tehát mindenekelőtt oda irányult, hogy arra a nyugati népfegyelem formáit alkalmazza. De e külső korlátokon kívül gondoskodott oly elemekről is, a melyek a szellemi asszimiláció e művét belülről is elősegítsék. Amit pedig fiának intésül hagyott, hogy „regnum unius linguae debile et fragile est”, abban éles szemű politikus előrelátása rejlik: ő a nemzetiségnek csak nyelvi fontosságot tulajdonított. Ugyanezt akarja az 1868: 44. helytelenül „a nemzetiségek egyenjogúsításáról” szóló törvényezikk.

Az országon belül létező erők egységében látta Sz. István király a debilitas és fragilitas elleni óvszert. A kérdés már most az: vajjon mennyiben lengi át a mai Magyarországot Szent István e kettős államfentartó ideája s hogy a nyugat törekvéseinek s a belbéke fentartásának uralkodó elvekül való elismerése gyökeret vert-e már politikai életünkben? A nyugat civilizatórius eszmeáramlata érint ugyan bennünket. Doktrinális hatása s egyéb irányu jótékony befolyásu elveitől nem zárkozunk el; de csak addig nem, míg a tradíciók megszokott ítéletével vagy épen a kényelemmel nem ellenkezik. Ismét megújulnak a multak emléken való élösködés, s a lehanyatlott korok eszményei utáni törekvések. Annyira vagyuk ugyan már, hogy divat dolgában a külföld felfogását irányadónak tartjuk, de oda még nem jutottunk, hogy a rituális gyilkosságokra vonatkozó nézetét is osztanók. Szóval: még nem mosódtak el teljesen azon határok, melyek hazánkat a nyugattól elkülöníték. Ami pedig az ország erőinek egységét illeti: e tekintetben elég tanulságos lesz lapozgatni az utolsó három év krónikájában. Mindenütt észlelhető a nemzetiségek működése; s azok közt, kik mint magyarok e nemzetnek magvát és sulypontját hivatvák képezni, romboló kezek különbségeket óhajtanak létesíteni. A zsidókat, kik már annyiszor vallották s vallják magukat jó magyaroknak, és annyi fényes bizonyítékait nyújtották az őszinte, önfeláldozó hazafiságnak, e zsidókat akarja most egy hitvány bolondító banda száműzni a honfiak sorából, vagy az antiszemitizmus irástudó legényeivel szólva: „ki akarja metszeni a nemzet testéből azt a fekélyt.”

E banda rakonczátlansága eléggé mutatja, hogy nélkülözzük a belső békét is; vagy minek nevezzük azt az eljárást, midőn az ország első esküdtzéke ítéletével megerősíti azon állítást, hogy a haza polgárainak egy részét ki kell a millenium ünnepéből zárni.

Látjuk tehát, hogy Szent István nagy eszméi, amelyek hathatósan járultak az első ezredév sikereihez, hiányzanak a közvélemény nézletvilágából. Ennél fogva a többi nagy idea, melyeknek érdemét az ezer év mindegyike visszhangozta, sem ragyog ősi tisztaságában: így a szabadelvűség, a tolerancia, a szabadságszeretet.

Első helyen kellett volna ugyan emlitenünk a hazaszeretetet is, amely mindig éltető eleme volt a nemzeti öntu-

datnak. De az elmondottakból minden tüzetes bizonyítás nélkül is következik, hogy az, aki a szabadságot az említett értelemben veszi, aki látván, hogy mi a célja az antisemitizmusnak, mégis elvének vallja: azt nem vezérlik a hazai magasztos érdekei.

Itt tehát javítani kell! Ez állapotoknak változniok kell.

Egyesülnie kell az ország higgadt elemeinek, hazánk fényes multja s még dicsőbbnek ígérkező jövője, a nemzeti fejlődés és haladás érdekében, közös védelemre a közös ellenség ellen, mert nem véletlen az antisemitizmus vakandmunkájának időbeli összetalálkozása a fent ecsetelt viszonyokéival. Könnyen lehet még segíteni a bajon!

A modern Magyarországnak megvan a maga szilárd alapja, de többje nincs. Mert a többire csupán hazafias összemunkálódás vezet, a minnek sikerét viszont a hazai erőinek egysége biztosítja. Ez az egység teremtette s tartotta meg az ezeréves Magyarországot ifjúsága s életrealitásában: a millennium ünnepét csak az egységes hazai ülteti meg magához s hivatásához méltóan.

Mindig Verhovay.

Két, három hónap óta a sajtó, a közönség, a fenyítő törvényszék, a parlament, az államügyész, a rendőrség, a polgármester, telekkönyvi hatóság, a börtönfelügyelők és vizsgálóbírák majdnem mindennap Verhovayékkal kénytelenek foglalkozni. Majd a kauzióval szédeleg, majd könyöradományokat sikkaszt, aztán mások becsületében gázol, henczeg, tombol, káromkodik, botrányt botrányra halmoz; kompromittálja a függetlenségi pártot, antiszemizáskodik, egy nap szabad rablást hirdet, másnap meg a papok egyházzsujait szent és sértetlennek állítja; az egyik cikkben a magnásokat „frakkos bandának” nevezi, egy másikban pedig ünnepli őket, mint Magyarország jövőjének oszlopait, szóval: elkövet olyan hitványságokat, minőket eddig egy magyar zsurnaliszta el nem követett, és mindezt a közönség, a sajtó és a kormány eltűri, elnézi. E héten egyszer már közel állt a kiérdemelt büntetéshez, de megint szerencsésen kibujt alóla. A belügyminiszter a lap megjelenésének megakadályozását rendelte el, de alig hogy az illető közegek a miniszteri meghagyás foganatosításához fogtak, midőn ismét új parancsot kaptak, hogy hagyják csak tovább úgy, mint volt.

Verhovay persze úgy tüntette fel az eljárást, mintha a belügyminiszter megijedt volna az ő fenyegetéseitől és félelmében vonta volna vissza a lap megjelenését megakadályozó rendeletét. A józsefvárosi gardosok előtt oda is nyilatkozott, hogy hát „megtanította ő azt a . . . Tisza Kálmánt úgy, hogy bizony többé nem igen lesz kedve a Függetlenséggel paczkázni! A jámbor gardosok pedig elhitték, hogy a hatalmas miniszter a még hatalmasabb Verhovaytól megijedt és most már az utóbbit tartják Magyarország legnagyobb férfijának. De nemcsak a Józsefvárosban, hanem a vidéki közönség is ilyen magyarázatokkal fűz az esethez. A miniszter eljárása tagadhatatlanul csak reklám volt a Függetlenségnek, olyan reklám, melyért Verhovay szívesen fizetett volna egy ropogós százast, ha pénze lett volna.

Hát ezután mi lesz?

Semmi. A Függetlenség tovább fog megjeleni, daczára annak, hogy kauziója csak képzelt palotákra, szőlőkre, kertekre, mezőkre van betáblázva. tovább fog megjeleni és tovább fog garázdálkodni minden sajtópöree daczára, melyeket úgy sem fognak letárgyalni soha, meg fog jelenni és a vagyon és

személyes biztonság ellen izgatni, ha gyűjtéseket rendeznek, ismét sikkasztani fog, ha valakinek tiszta becsülete lesz, a jövőben is Verhovay fogja bemocskolni, botrányt fog hajhászni, hazudni fog és rágalmazni ezután úgy, mint eddig és nem lesz senki, aki megfékezze, nem akad ember, aki a társadalmat ótalmazná a Függetlenség fenomenális gázságainak erkölcsrontó hatásai ellen.

Más országokban a közönség nem tűrné, hogy egy százszorosan megbélyegzett, mint a milyen Verhovay Gyula, lapot csináljon, a melyben minden nap mások becsülete fölött biráskodik. A közönségnek ignorálnia kellene e lapot és megvetni. Ez aztán pótolná sajtótörvényeink hiányosságát és megkimélné a kormányt olyan lépésektől, melyek a fennálló törvények szellemének meg nem felelnek.

Különben soká többé úgy sem tarthatja magát a Függetlenség. Verhovay, a ki mindig mások zsebeiben botorkál és az Egyetértés adósságairól hosszú cikkekkel közölt, elég szemtelenül állítja, hogy ő neki adósságai nincsenek. Pedig hát ott van a minden ordításnál nagyobb hangú tény, hogy a Függetlenség nyomdája csődben van és hogy Verhovay ez előtt néhány héttel egy helybeli ügyvédnek kínálta lapját megvétel végett — olcsón — mert miként mondá, nagy pénzzavarban van. És sajátságos, ez az ügyvéd, a kinek Verhovay lapját eladni akarta, zsidó, még pedig abból a fajtából, mely rossz üzletet nem szokott csinálni, minélfogva Verhovay attentatumát is visszautasította. Pedig bizony kár volt. Ha megveszi, a világ tán néhány hét múlva igen furcsa dolognak tanuja lehetett volna.

—e—

Apróságok.

A budget-vita, mely e héten kezdődött, sajátságos színben tüntette fel a mi parlamenti pártjaink szellemét. Azelőtt a budget-vita a parlamenti élet legnagyobb nyilvánulását képezte, most azonban közönséges sörház-politizálássá fajult, és a felék csak nyelveskednek, de nem vitatkoznak. A nagy politikai kérdések majdnem érintetlen hagyatnak; belügyek, külügyek, kulturális és gazdasági ügyek még csak szóba se jönnek. A hivatottak visszavonulnak és a politikai nulláknak engedik át a tért. A helyett, hogy a nemzet nagy alakjai szerepelnének, Simonyi Ivánt, Szalay Imrét és Ónodyt látjuk ízélni. Hová fog ez vezetni?

*

Az összes európai miniszterelnökök közt talán senki sincs olyan kellemetlen helyzetben, mint Tisza Kálmán. Vagy nem kinos-e egy olyan államférfura nézve, mint Tisza Kálmán, mikor ő neki Simonyi Iván ellen kell polemizálnia? mikor neki csupán az antiszemizáskodó rablópolitikája ellen kell küzdeni? Majd feláll az egyik antiszemita és azt hirdeti, hogy a rablás, ha zsidókat szemel ki áldozatul, megengedett cselekmény, majd meg egy másik szólal fel, hogy a népet antiszemitikus ürügyek alatt rablásra bujtogassa. Azután hazudnak, rágalmaznak mindenkit, a ki a vagyon- és életbiztonság sérthetlensége mellett nyilatkozni merészel. És ilyen elemekkel kell a kormányelnöknek polemizálni. Hová fog ez vezetni?

*

A felsőházban megbukott a házassági törvényjavaslat. Mindenki tudhatja, hogy e tényből nem lehet a felsőház antiszemitikus hangulatára következtetést vonni, hanem inkább arra, hogy vannak ott oly tényezők, melyek a liberalizmus leggyöngébb lehelletétől is fázhatnak. Mindazáltal a P. Napló olybá igyekezett feltüntetni a szavazást, mintha

az a boltfosztogató antiszemitizmus helyeslő szózatát visszhangoztatná. A Pesti Napló ezzel bátorítani akarta a képviselőház antiszemita zsinványait, hogy ne féljenek se kormánytól, se kir. ügyésztől, se policzajtól, mivel olyan hatalmas szövetségeseik vannak a magyarok között. És ezt teszi a Napló, a mely a konzervatív politikusok organuma. Hová fog ez vezetni?

*

A Budapesti Hírlap eleinte azt követelte, hogy a kormány a házassági törvényjavaslatot ne nyujtsa be, sőt egyszer meg is kérte erre a miniszterelnököt, „mert a törvényjavaslat — és ezzel indokolá kérelmét — „csak zsidó törvény.“ Most, miután a törvényjavaslat már másodszor is megbukott, a B. H. rosszalja a kormányelnök eljárását és „gyávagságnak“ bélyegzi a visszavonását. Eleinte, mikor azt hitte, hogy a javaslatot mind a két házban elfogadják, persze azt kívánta, hogy be ne nyujtassék, most azonban, miután felteheti, hogy harmadszor is meg fog bukni, minden áron követeli előterjesztését. Ebben van ugyan logika, de hogy hazafias szellem is nyilatkozik-e ebben a logikában, azt ítélje meg maga a közönség.

Argus.

H I R E K.

— **Antisemita naptárt** adtak ki ez évben. E naptár célja természetesen az volt, hogy a nép alsóbb rétegeiben a zsidók elleni gyűlöletet terjessze. E hitvány szennyirodalom meg is termé gyümölcsét, mert e héten több oldalról kaptunk levelet, melyben utalás történik e naptár gyalázatos hazudozásaira. Így kérdi tőlünk többek közt egy nemesvidi polgár: „vajjon igaz-e a Naptárnak azon állítása, hogy Rezső trónörökös antisemita. Mi természetesen megfelleltünk e kérdésre igazság szerint; de egyuttal figyelmeztetjük a belügyminiszter urat az antisemita agitáció eme nemtelen eszközeire és kérjük egyszer végre oda hatni, hogy a közönség ilyen felségsértő hazugságokkal többé ne ámtassék.

— **Főt. Lipschitz Lipót szántói főrabbi** következő nyilatkozatot tett közzé a lapokban: „A főrendiház szombati ülésében a házassági törvényjavaslat tárgyalása alkalmával a kormányelnök ur által tartott beszéd tartalmából arra lehet következtetni, mintha a hazai rabbinusoknak a házassági törvény elleni remonstrációban részük lenne. A nélkül, hogy ezuttal a szóban levő törvényjavaslathoz érdemileg hozzászólnék, csupán csak az igazság érdekében tartozom annak kikijelentésével: hogy az orth. zsidó rabbik részéről — a kik pedig az utóbbi napokban fontos tárgyak fölötti tanácskozás végett több ízben ülészttek és a mely ülésekben én is folytonosan részt vettem — a házassági törvény egyáltalán szóba sem hozatott és hogy nevezett törvényjavaslat érdekében a hazai orth. zsidó rabbiság semmiféle akciózt ki nem fejtett már azon oknál fogva sem, mivel ezen kérdés az orthodox zsidóságot annyiban nem érinti, amennyiben a szóban levő törvényjavaslat határozományai senkire kényszerít nem involváltnak, olyanokat pedig, a kik az orth. hitfelekezetből kilépni óhajtanak, ebbeli elhatározásukban megakadályozni nem áll szándékunkban. Lipschitz Lipót, szántói főrabbi.“

— **A magyarországi központi Fröbel nőegylet** gyermekkertjei és képezdéje javára folyó hó 20-án a fővárosi vigadó termeiben szerencse-urnák felállításával egybekötött álczos bált rendez. — Egyszeri huzásra feljogosító szelvénynyel ellátott belépti jegy ára 1 ft 50 kr, az esti pénztárnál 2 frt. — Tekintettel a bál jótékony céljára, igen kívánatos, hogy a fővárosi közönség abban minél számosabban részt vegyen.

— **A Magyar Háziasszony** című hetilapra hívjuk fel az olvasók figyelmét. A Magyar Háziasszony háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap, a magyar gazdasszonyok orsz. együletének hivatalos közlönye. Előfizetési ára egész évre 6 forint.

— **Helyreigazítás.** Mult heti számunkba a szedőszekrény sajtósági szeszélye folytán egy sajtóhiba csuszott be, melyet ez alkalommal korrigálni kell már azért is, mert olyan nagy számban tünteté fel mágnásainkat, hogy a szabadság eszméinek hivei méltán megijedhettek a sötétség henczegő sportsmanjeinek tulszaporodása miatt. Minden őszinte demokrata megnyugtatóra kijelentjük tehát, hogy a mult szombati szavazásnál csak 200 s z a v a z o t t a j a v a s l a t e l l e n és 191 a j a v a s l a t m e l l e t t. Ezzel a mult számunk sajtóhibáját, mely az ellenzéki mágnások számát 2000-re, a kormánypártiakét pedig 1091-re tette, helyreigazítottuk.

A The Gresham életbiztosító-társaság Londonban. Előttünk fekszik az életbiztosító-társaság 1883. jun. 30-án lefolyt 35-ik üzletévi kimutatása, mely az 1883 decz. 6-án tartott rendes közgyűlésen a részvényesek elé terjesztett. A kimutatásból a következő főmomentumokat emeljük ki. A lefolyt üzletév eredménye fölötté kedvező volt. Benyújtott a társaságnál 7948 biztosítási ajánlat 65,726,175 frank erejéig s ebből 6424 ajánlat 53,457,475 frank erejéig elfogadtott, melyekéért a megfelelő összegről szóló biztosítási bárczák kiállítottak. A díjbevétel a viszontbiztosításra kiadott összeg levonásával 13,227,514.70 forintot tesz, amelyből 2,074,523.65 frank díjbevétel az első biztosítási évre esik. A kamatszámra mérlege 3,374,853 frkra rug s a társaság évi bevétele, a díjbevételeket hozzászámítva, 16,602,307.70 frankra emelkedett. Az év folyamában a társaság által kifizetésre utalt életbiztosítási bárczák 5,634,238 frankot tesznek ki. A kiházasítási és vegyes biztosítási szerződések stb. követelése, melyeknek határideje lejárt, 3,035,710,85 frankot tesznek. Biztosítási bányák visszavásárlására 980,178 20 frank fordított. A biztosítási alap 4,007,817.40 frankra emelkedett. Az aktiva az üzleti év végével összesen 87780.016,90 frankra rugott. Ez összeállításnál a többlet az értéktárczáinak a vételáron beállított értéke nem vétetett figyelembe, mert ez értékek nem realizáltak, s ezért rögtöni nyeresemény forrásul nem is tekintethetnek — E többletnek azonban nagy jelentősége van: konszolidálja a biztosítékokat, melyeket a társaság nyujt. **T ö k e b e f o k t e t é s e k :** 2 202,063.45 frank a brit kormány állampapirjaiban, 420,129.45 az ind és a gyarmati kormányok papirjaiban, 15,322,464.09 frt idegen államkötvényekben, 1,187, 113 frank vasuti részvényekben, elsőbbségek s biztosítottak, 248,290.35 frank vasuti s más kötvényekben, 14,427,090,10 frank háztulajdonban, köztük a társaság hazai Bécsben és Budapesten 11,998,202,60 hipotekákban s 13,393,909.60 különféle kötvényekben.

Olvasóinkhoz!

Kérjük tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük Január 15-én lejárt, megrendeléseiket mielőbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. Széchenyi-utca 10. sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

Szerkesztői üzenetek.

B. D. E. Esztergom. Első dolgozatnak elég jó; az irány szép tehetségre vall.

Kremsler M. urnak Győr. A mult számban tudattuk, hogy a kérdéses mű márczius előtt nem jelenik meg.

D. M. urnak Mindszent. Márczius havában. Előbb nem készülhetett el, mert a kiegészítések a mű megjelenését eddig akadályozták.

K. Manó urnak Szombathely. A levelezési lapot egy nappal a szavazás után vettük. Ebből magyarázandó a hallgatás.

S. Mór Zólyom. A beküldött összeg elegendő; kívánságát annak idején legpontosabban teljesítendjük.

I . . . Béla urnak Budapest. Kár, hogy olyan tárggyal foglalkozik, a miről egy másik munkatársunk már irt. — A cikk különben megfelel minden igénynek, melyet mi egy zsurnalisztikai dolgozathoz köztünk.

F . . Gábor urnak Budapest. „Egy nyilatkozat“ című cikke ügyében szeretnénk néhány intímabb természetű megjegyzést tenni. A szerkesztővel délután 2—4-ig az iroda helyiségében értekezhetui.

Bátorkodok ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a **Wertheim M.-féle** üzlethelyiséget az „arany csizmához” **Károlykaszárnya, Károly-körut** átvettem, és valamint a **Károlykaszárnya 17. sz. a.** létező **czipőüzletemet**, szintén a „**Párizsi czipőhöz**” ezimezve fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett bizalomért hálás köszönetemet kifejezván, kérem, azt irányomban továbbra is fentartani, és én azon leszek, hogy azt minden iránybani **szoliditás** által megérdemeljem.

S c h w a r t z J ó z s e f.

Károlykört, a Rosner-féle kávéház mellett

ajánlja gazdagon felszerelt czipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúknak elismertett, alapított 1866-ik évben.

H ő l g y e k s z á m á r a.

Comod czipő, finom nemezből	— — — —	frt 1.20-tól	frt 1.40-ig
Zug-czipő, dupla talppal	— — — —	frt 3.50-től	frt 3.80-ig
Finom vikszbőr zug-czipő, erős, dupla talppal gondolt			
legjobb fajta	— — — —	frt 4.00-től	frt 4.50-ig
Finom posztó-czipő, vikszbőrrel v. bagariával borítva	— — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Ugyanaz orosz lakkal borítva	— — — —	frt 5.00-től	frt 5.50-ig
Sílon lak czipő, nagyon finom	— — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
igen elegáns	— — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Valódi orosz bagaria csizma egy darabból vízmentes,			
igen tarós	— — — —	frt 9.00-től	frt 11.00-ig

U r a k s z á m á r a.

Házi czipő finom nemezből, sarókkal	— — — —	frt 1.00-től	frt 1.20-ig
Nemez comod czipő hajtokával, igen elegáns, finom			
nagy csokorral	— — — —	frt 1.80-től	frt 2.20-ig
Nemez séta-czipő, kötni vagy zugal két oldalán	— — — —	frt 2.00-től	frt 2.50-ig
Finom bőr zug czipő, 16 cm. magas, nemezbélés,			
dupla talp, a legjobb zerge-, chagrin- vagy borjubőr	— — — —	frt 3.50-től	frt 3.80-ig
Legfinomabb női posztó-czipő 16 cm. magas, zerge- vagy borjubőrrel borítva	— — — —	frt 3.80-től	frt 4.00-ig
Ugyanaz orosz lakkal fejelve	— — — —	frt 4.00-től	frt 4.20-ig
Legfinomabb bundaczipő, kötni, bárányszőrrel bérelve, brabant diszítés, bőr, bársony v. posztó	— — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Legnagy. választ. bálczipőkben színes szatintból	— — — —	frt 1.80-től	frt 2.50-ig

Minden fentnevezettek előálló varrott talppal párja 50 krral drágábbak, továbbá nagy raktár leány-, fiu és gyermekczipőkből a legolcsóbb árakon. Megbízások a vidékről utánvétellel pontosan és lelkiismeretesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kicseréltetnek.

Képez árjegyzékek bérmentve.

A lakások

tisztán és rendben tartása

minden házban

a legtöbb fáradságot okoz.

Végtelen fáradozás után sikerült egy

lakás tisztító-intézetet

alapítanunk, mely a t. háziasszonyokat ezen fáradságtól megkíméli. — **Lakások** rendbentartására, szobatisztításra, butorporolásra, ablaktisztításra stb. intézetünk a legolcsóbban vállalkozik. — Szobatisztításra külön osztályt rendeztünk be. Havi vagy évi bérletek a legolcsóbb áron.

Kiváló tisztelettel

Az első budapesti

ált. lakás tisztító-intézet.

IRODA: Váci-körut 1.

„CORVINA”

könyvnyomda és kiadóüzlet

Budapesten, V. kerület, Akademia-utca
10. szám.

elvállal nyomtatványokat az alább felsorolt igen mérsékelt árakon:

1000 drb boríték czimnyomattal	1 frt 80 kr.
1000 „ atto	2 „ 20 „
1000 „ nagy levélpapír czimnyomattal	6 „ 50 „
1000 „ nagy „ az első	
1 és 3-ik oldalon	7 „ 50 „
1000 „ kis levélpapír czimnyomattal	3 „ 50 „
1000 „ számla (quart alak) czimnyomattal	3 „ 50 „
1000 „ dtto (2 oldalú) dtto	4 „ 50 „
1000 „ kis számla czimnyomattal	3 „ — „
1000 „ „ 2 oldalú czimnyomattal	4 „ — „
1000 drb memorandum czimnyomattal	3 frt 20 kr.
1000 „ „ vonalozva és czimnyomattal	3 „ 80 „
1000 „ bélyegezett fuvarlevél czimnyomattal	5 „ — „
1000 „ „ gyorszállítólevél czimnyomattal	5 „ 50 „
100 „ névjegy	— „ 50 „
1000 „ meghatalmazás czimnyomattal	4 „ 50 „
100 „ plakát (kisebb minta)	5 „ — „

(Minden további 100 4 frt beleértve
1 kros bélyeg.)

Továbbá mindennemű *eljegyzési jegyek* a legfinomabb kivitelben, *számlák*, *szállító- és megrendelő jegyek*, *étlapok*, *meghívók*, *tánczrendek*, *körösvények*, *üzleti-jegyek*, *beléptijegyek*, *nyugták* stb stb., a legolcsóbb áron. Megrendelésre elvállal továbbá mindennemű nyomtatványt *községek* részére, mint *születési*, *házassági* és *halálhíradási* lajstromokat a m. kir. miniszterium által előírt minta szerint.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan készítettnek, megfelelő előleg beküldése mellett nyomtatványok utánvétellel eszközöltetnek.